Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry

LAUSUNTO
13.5.2022

TULEVAISUUSVALIOKUNTA

Viite: Lausuntopyyntönne 8.4.2022 - Tulevaisuusvaliokuntien maailmankokous Helsingissä 12. – 13.10.2022 (asia: O 79/2019 vp Tulevaisuusvaliokuntien maailmankokous).

LAUSUNTO

Kiitämme mahdollisuudesta toimittaa asiantuntijalausunto liittyen tulevaisuusvaliokuntien maailmankokoukseen syksyllä 2022. Olemme valmistelleet seuraavilla sivuilla esitetyt kysymysehdokkaat perusteluineen Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n aktiivijäsenten yhteistyönä.

Tulevaisuusvaliokunta saa käyttää tekstiä tulevaisuusvaliokunnan vaalikauden lopussa mahdollisesti toteutettavassa julkaisussa.

Kysymysehdokkaamme edustavat erilaisia näkökulmia ja laajuuksia. Perustelut ovat tiiviissä muodossa käsittäen eri näkökulmia. Olemme myös tuoneet omat tavoitteemme avoimesti esiin. Toivottavasti vastaukset ovat julkisia; ainakin toivoisimme saavamme tietoomme vastaukset niihin ehdottamiimme kysymyksiin, jotka mahdollisesti pääsevät lopulliselle listallenne.

Annan mielelläni lisätietoja.

Ystävällisin terveisin,

Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry

Tapani Martti
puheenjohtaja
puh 040 592 9626
email tapani.martti@iki.fi

Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry LAUSUNTO
13.5.2022

Kysymys 1

Miten tulevaisuusajattelun kehittyminen koko yhteiskunnassa turvataan? Minkälainen toimijaekosysteemi on tarpeen - viranomaiset, järjestöt ja muut voittoa tavoittelemattomat yhdistykset, kaupalliset toimijat?

Teesit, tausta ja tarkennukset

Tulevaisuusajattelu on tärkeää kaltaisemme yhteiskunnan kehittymiselle ja hyvinvoinnille. Tulevaisuusajattelun ulottuminen mahdollisimman laajalle yhteiskunnassa on olennainen osa tätä. Tulevaisuusajattelulla on lisäksi yksilötasolla myönteisiä vaikutuksia, koska se avaa ajattelua ja mahdollistaa yksilön toimijuuden kysymyksissä, jotka muuten saattavat aiheuttaa ahdistusta ja lamaannusta.

Tavoiteltu vastaus

Kuvauksia eri maiden tulevaisuuden tutkimuksen ja tulevaisuusajattelun ekosysteemeistä ja toimijaverkoista sekä niiden toiminnan muodoista ja tavoitteista.

Miksi kysymys tärkeä Suomen kannalta?

Kysymyksellä kannustetaan yhteistyövaltioitamme omaksumaan tätä ajattelutapaa ja ystäviemme menestys auttaa meitäkin. Lisäksi voimme benchmarkata ja kehittää omia toimintatapojamme.

Miksi kysymys tärkeä Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n kannalta?

Tulevaisuusajattelun ulottuminen yhteiskuntamme kaikille tasoille ja yksilöille on Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n tavoitteiden ja toiminnan ytimessä. Toivomme kysymyksen edistävän tätä. Lisäksi toivomme saavamme muiden maiden vastauksista ajatuksia oman toimintamme kehittämiseen.

Kysymys 2

Millaiset ovat virtuaalihahmojen ihmisoikeudet?

Teesit, tausta ja tarkennukset

Suuri osa ihmisten toiminnasta tapahtuu jo virtuaalisilla alustoilla. Yhä useammin vastapuolena on toisen ihmisen sijasta automatisoitu tekoälyä hyödyntävä botti. On nähtävissä kehitystä, jossa yhä useampi päätös tehdään tällaisen automatiikan avulla ilman ihmisen puuttumista asiaan. Mitkä ovat tällaisissa tilanteissa eri tahojen vastuut ja velvollisuudet? Näemmekö vielä tilanteen, jossa botteja pidetään vastuullisina ja itsenäisinä toimijoina niiden pystyessä itsenäiseen päätöksentekoon? Entä mitkä ovat tässä tapauksessa niiden (tai heidän) oikeutensa?

Tavoiteltu vastaus

Pohdintaa virtuaalihahmojen velvollisuuksista oikeuksien rinnalla sekä tällaisen kehityksen todennäköisyydestä. Virtuaalihahmojen oikeuksien vertailu biologisen ihmisen oikeuksiin saattaa myös nousta esiin.

Miksi kysymys tärkeä Suomen kannalta?

Suomi on digitalisaation edelläkävijämaita. Koska tekoälyn rooli päätöksissä vaikuttaa kasvavan vääjäämättä, meidän täytyy miettiä, miten käsittelemme tässä tilanteessa vastuita ja oikeuksia eri osapuolten välillä.

Miksi kysymys tärkeä Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n kannalta?
Ihmisen ja tekoälyn - sekä tekoälyä käyttävien koneiden - välinen suhde on tulevaisuuden suuria kysymyksiä. Tulevaisuuden tutkimuksen seura haluaa edistää aiheen käsittelyä, jotta pystymme paremmin yhteiskuntana varautumaan tähän murrokseen.

Kysymys 3
Minkälaista tukea ja välineitä tarvitaan valtioiden, alueiden ja maailman tulevaisuuskestävyyden ja muutosketteryyden arviointiin ja kehittämiseen?

- Mitä ratkaisuja on käytössä tai kehitteillä?
- Mitä uusia ratkaisuja tarvittaisiin?
- Mitä kannattaisi tehdä yhdessä? Miten töitä kannattaisi jakaa?

Teesit, tausta ja tarkennukset
Tulevaisuuskestävyyden ja muutosketteryyden merkitys nousee yhä vahvemmin esiin. Kaivataan välineitä tilanteen arviointiin ja asioiden kehittämisen avuksi. Kehitystä viedään eteenpäin monella taholla, esimerkkinä European Parliamentary Research Servicen (EPRS) tutkimus: How to stress-test EU policies - Building a more resilient Europe for tomorrow (https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2022)699474)

Tavoiteltu vastaus
Mikä on ajattelun ja kehityksen vaihe? Löytyykö hyviä esimerkkejä. Keitä kiinnostaa, mikä kiinnostaa ja kuinka paljon kiinnostaa? Keitä kiinnostaa tiedonvaihto? Keitä kiinnostaa yhteistyö? Hyödynnettävissä olevaa tietoa, tietoa toimijoista, apuvälineistä ja hyvistä esimerkeistä.

Miksi kysymys tärkeä Suomen kannalta?
Tuen ja apuvälineiden tarve on suuri ja välitön. Suomi hyötyy pienenä maana paljon yhteisistä välineistä ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Miksi kysymys tärkeä Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n kannalta?
Tulevaisuuden tutkimuksen seura haluaa edistää tulevaisuuskestävän ja muutosketterän maailman ja Suomen kehittämistä.

Kysymys 4
Miten hyvinvointia ja kestävää kehitystä edistäviä innovaatioita voidaan edistää säädöksillä, taloudellisella ohjauksella, julkisessa hallinnossa ja julkisissa palveluissa?

- Mitä ratkaisuja on käytössä tai kehitteillä?
- Mitä uusia ratkaisuja tarvittaisiin?
- Mitä kannattaisi tehdä yhdessä? Miten töitä kannattaisi jakaa?

Teesit, tausta ja tarkennukset
On tärkeää edistää innovaatioilla hyvinvointia ja kestävää kehitystä. Säädöksillä, taloudellisella ohjauksella, julkisella hallinnolla ja julkisilla palveluilla on tässä paljon potentiaalia.

Säädökset nojaavat usein perinteisiin ratkaisuihin eivätkä mahdollista uusien innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä. Säädösten olisi hyvä sallia hyvinvointia ja kestävää kehitystä tavoittelevat innovatiiviset kokeilut. Parasta olisi, jos säädökset mahdollistaisivat hyvinvointia ja kestävää kehitystä parantavien innovaatioiden kokeilut ja hyödyntämisen edellyttäen, että ne eivät tuota

mitään merkittävää haittaa käytössä oleviin ratkaisuihin verrattuna. Säädöksiin olisi myös hyvä tehdä tilaa toivotuille innovaatioille.

Taloudellista ohjausta on jo pitkään käytetty innovaatioiden edistämiseen. Sitä kannattaa kehittää edelleen.

Hyvinvointia ja kestävää kehitystä lisäävillä innovaatioilla on julkisessa hallinnossa ja julkisissa palveluissa iso potentiaali.

Tavoiteltu vastaus
Mikä on ajattelun ja kehityksen vaihe? Löytyykö hyviä esimerkkejä Keitä kiinnostaa, mikä kiinnostaa ja kuinka paljon kiinnostaa? Keitä kiinnostaa tiedonvaihto? Keitä kiinnostaa yhteistyö?

Miksi kysymys tärkeä Suomen kannalta?
Haastetta on jo pitkään yritetty ratkaista pääasiassa taloudellisen tuen avulla, mutta turhan usein on törmätty säädösten ja vallitsevien käytäntöjen asettamiin esteisiin. Kansainvälinen tiedonvaihto ja yhteistyö toisi kehitykseen lisävoimaa. Suomi hyötyisi edistymisestä pienenä ja ketteränä.

Miksi kysymys tärkeä Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n kannalta?
Tulevaisuuden tutkimuksen seura haluaa edistää hyvinvointia ja kestävää kehitystä.

Kysymys 5
Minkälainen on valtioiden johtamisen ja hallinnon digitaalisen tuki- ja palvelujärjestelmän tulevaisuuden ideaaliratkaisu? Keitä ja miten sen tulisi palvella? Miten sen kehittämistä kannattaisi edistää?

Teesit, tausta ja tarkennukset
Valtioiden johtaminen ja hallinto muuttuvat jatkuvasti haasteellisemmiksi lisääntyvien asioiden, niiden muutosten, monimuotoisuuden, moniarvoisuuden, monikulttuurisuuden, monimutkaisuuden, vaihtelevuuden, epävarmuuksien, epämääräisyyksien ja keskinäisriippuvuuksien johdosta. Nykyistä toimintaa kannattaa edelleenkin tehostaa perinteisellä digitalisoimalla. Sillä ei kuitenkaan pystytä tuottamaan tulevaisuudessa tarvittavaa tukea valtioiden johtamiselle ja hallinnolle.

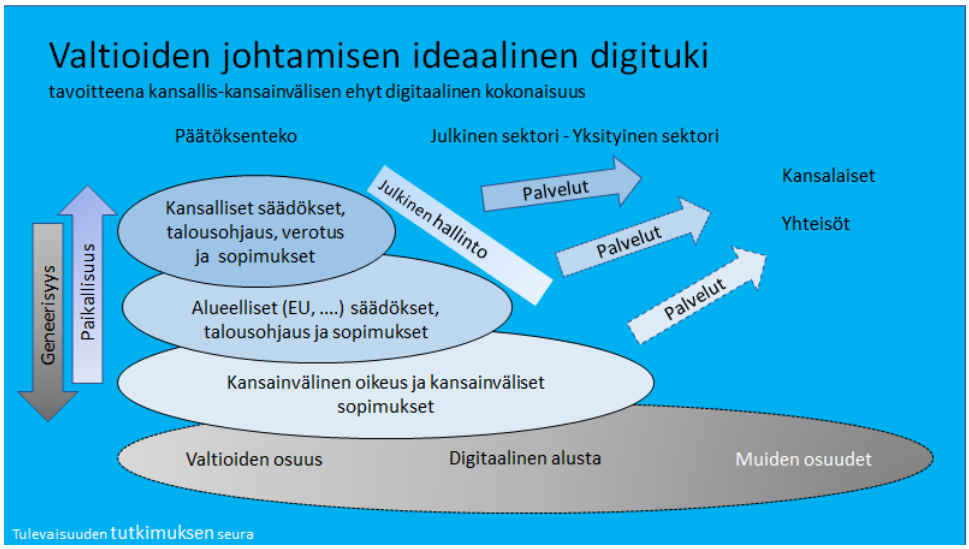
Säädösten valmistelu on yhä haasteellisempaa. Säädösten vaikuttavuus, laatu, eheys, ajantasaisuus, palvelukyky ja käytettävyys ovat kasvavia haasteita. Poliittiset päättäjät, virkamiehet ja muut asiantuntijat uhkaavat uupua säädösten määrän, laajuuden, keskinäisriippuvuuksien ja muutosten lisääntyessä. Säädökset on sovitettava yhteen kansainvälisten säädösten ja sopimusten kanssa sekä kansallisesti perustuslain ja muiden säädösten kanssa. Käyttäjien kannalta säädösten hallinta on vaikeaa ja monin osin jo ylivoimaista. Tekoäly ja muu digitaalinen kehitys tarjoavat jatkuvasti paranevia mahdollisuuksia vastata näihin haasteisiin.

Säädöksiin nojaa valtioiden oma päätöksenteko, toiminta, taloudellinen ohjaus ja verotus. Yhdessä ne muodostavat alustan julkisen ja yksityisen sektorin toiminnalle sekä kansalaisten elämälle. Valtioille on nyt avautunut tilaisuus varmistaa vahva asema digitaalisessa tulevaisuudessa tuomalla ekosysteemeihin vastuulleen kuuluvilla asioilla tulevaisuuskestävää tehokkuutta ja palvelukykyä yhteiskuntien ja koko maailman hyväksi.

Valtioiden johtamisen ja hallinnon digitaalisen tuki- ja palvelujärjestelmän tulevaisuuden ideaaliratkaisun kehittämiselle tarjoaa erinomaisesti edennyt digitaalisen verohallinnon kehittäminen käytännössä toimivan ja kehittyvän osaratkaisun sekä hyvän mallin pohjaksi.

Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry LAUSUNTO
13.5.2022

Digitaalista verohallintoa on kehitetty kansainvälisenä yhteistyönä OECDn Forum on Tax Administrationin (https://www.oecd.org/tax/forum-on-tax-administration/) puitteissa. Suomen ohella siinä on mukana monen muunkin maan verohallinto ja muita tahoja.

Tavoiteltu vastaus

Mikä on ajattelun ja kehityksen vaihe? Löytyykö hyviä esimerkkejä? Keitä kiinnostaa, mikä kiinnostaa ja kuinka paljon kiinnostaa? Keitä kiinnostaa tiedonvaihto tai muu yhteistyö?

Miksi kysymys tärkeä Suomen kannalta?

Valtion johtamisen ja hallinnon digitaalisen tuki- ja palvelujärjestelmän kehittäminen ja tehokas hyödyntäminen edellyttävät laajaa kansainvälistä yhteistyötä. Sen kehittäminen tukee muuta digitalisaatiota, parantaa ihmisten hyvinvointia, tuottavuutta ja resurssien riittävyyttä. Suomella on erinomaiset edellytykset hyötyä tästä kestävän kehityksen, digitalisaation ja verohallinnon edelläkävijämaana. Suomi hyötyy pienenä maana paljon kansainvälisestä yhteistyöstä.

Miksi kysymys tärkeä Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry:n kannalta?

Tulevaisuuden tutkimuksen seura haluaa edistää tulevaisuuskestävän ja muutosketterän yhteiskunnan kehittämistä. Tällä olisi merkittävä vaikutus yhteiskuntien globaaliin digitalisaatiokehitykseen ja valtioiden asemaan siinä.